

MÚDRY HUMOR A LÁSKAVOSŤ

TOMÁŠA JANOVICA | Úvodník

Tomáš Janovic má na krku osemdesiatku. Je to asi to posledné, čo by si prial, aby sme mu verejne pripomínali. My však sme už takí – riadime sa heslom: „Kto nie je zakázaný, tomu gratulujeme“. Zostava prispievateľov je pestrá, tu vtipná, tam vážna, vždy plná vyznania a uznania. S Petrom Zajacom sme oslovili spektrum kamarátov a známych a veríme, že Tomáš sa v textoch spozná a odpustí nám, že sme si riskli urobiť to, čo chcel Jano Štrasser, ale stihol mu to zakázať. Napokon mu ani nič iné nezostáva. Osemdesiatku nedokázal ani preskočiť ani odpinkať trefným aforizmom.

Pri zostavovaní tohto medailónu vyvstal zvláštny paradox: čím viac múdrego humoru Janovic ponúka, tým vážnejšie berieme jeho slová. Je to iste aj vďaka dobe, ktorá je neistá a hrozivá a humor si vyžaduje, na rozdiel od vtipkovania, uštipačnosti či šaškovania, vnútorný klud a láskavosť. Nevie, nakoľko má Tomáš to prvé, hoci navonok pôsobí pokojne a vyrovnané. To druhé však určite má a vie to veľkoryso prejať. No čo, nebudem sa chváliť cudzím perím, keď sa môžem svojím, a tak uvediem vlastnú skúsenosť. Láskavosť od Tomáša je totiž aj prejav jeho nezištnosti, tak prečo sa o ňu nepodeliť.

Pred rokmi ma Tomáš zastavil pred vegetkou na Laurinskej ulici – bola to skvelá, už zrušená reštaurácia, ktorá sa ako jediná v Bratislave aj po rokoch zlepšovala a chodila do nej len vybraná spoločnosť. Vraj čítal môj rozhovor, páčil sa mu môj paradox o grázloch a diktátoroch a bude ma citovať. Zostal som pať, poctený a v pomýkove.

To, čo potom vydal v *Pravde* (neskôr vo svojej knižke aforizmov a tu na konci medailónu) si vážim, pretože je to uznanie od takého majstra aforistu, akým je Janovic. Dovolilo mi tiež nahliadnúť do jeho mozgovej dielne, ako dokáže nájsť, vycítiť a napokon vytvoriť a zhmotniť z jednej (mojej) myšlienky umelecký výtvar. A ešte má z tohto svojho objavu radosť. Takú láskavú radosť, ako je láskavý aj náš jubilant.

Druhá časť v tomto čísle ma stále v objektíve Tomáša Janovica, avšak v obkolesení svojich kamarátov umelcov. Literárnym BIH-om som sa v roku 2011 pokúsil obnoviť tradíciu „režazových rozhovorov“, ktorú pre rádio *Ragtime*, tiež už zaniknuté, vymyslel kedysi Juraj Špitzer. Princíp je v tom, že autor si vyberie osobu, ktorá ho prezentuje, a tú v nasledujúcej relácii prezentuje ďalšia osoba, ktorú si sám vyberie. Čaro relácie spočíva v tom, že vznikajú nečakané kombinácie ľudí a zaujímavé rozhovory medzi ľuďmi, ktorí si jeden druhého vážia.

Začali sme spisovateľom a aforistom Petrom „Pierrom“ Gregorom a on si prial, aby ho predstavil práve Tomáš Janovic. Trocha som zneistel, pretože hrozilo, že Janovic povie dva aforizmy, skvelé a krátke, a diskusia skončí. Oslovil som preto literárneho kritika Vladimíra Petrika, aby aj on napísal niečo o Gregorovi. Napísal vynikajúci text, ale na naše prekvapenie si o Pierrovi pripravil celú jednu stranu aj Tomáš, a večer dopadol skvele. Literárna režaz pokračovala Vilikovským, Kapitáňovou, Dušekom, a tam sa režaz

pretrhla. Škoda, možno by sme ju mali obnoviť... V každom prípade, z týchto podujatí sa zachovali texty a fotky, ktoré neboli publikované, a preto ich po rokoch uverejňujeme.

Tretia časť je venovaná fenoménu zvanému Kalligram a jeho tvorcovi Lacimu Szigetimu. Toto vydavateľstvo, založené slovenským Maďarom, urobilo za 25 rokov svojej existencie pre kultúru a vzdelanosť na Slovensku viac ako mnohé inštitúcie, na to určené. Bohužiaľ, dvadsiatym piatym výročím vydavateľstvo v tej podobe, ako sme ho zažili a obdivovali, končí. Zároveň je to aj oslava Laciho práce, ale aj celého tímu redaktorov, prekladateľov, grafikov a napokon aj autorov, ktorí mali možnosť v Kalligrame publikovať.

Uverejňujeme niekoľko textov z podujatí, na ktorých renomovaní autori uvádzali knihy z tohto vydavateľstva. Rudo Chmel, akýsi krstný otec a poradca Kalligramu, ponúka sumár a reflexiu jeho činnosti a číslo uzatvára laudáció Martina Bútoru na šesťdesiatke Laciho Szigetiho v roku 2009.

SAMUEL ABRAHÁM

